

УДК 94:314.151.3-054.73(4)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-5>

Юлія ПОДРЕЗ,

orcid.org/0000-0002-7402-5134

кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії України

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка,

(Суми, Україна) *uliya.podriez@gmail.com*

Олександр ЖУКОВ,

orcid.org/0000-0003-2592-7761

кандидат історичних наук,

старший викладач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин
та методики навчання історичних дисциплін

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

(Суми, Україна) *alexzhukov1728@gmail.com*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМ БІЖЕНЦІВ ТА ІНШИХ КАТЕГОРІЙ МІГРАНТІВ У ЄВРОПІ

Стаття присвячена європейській міграційній кризі 2015–2019 рр., викликаній напливом мігрантів у Європі з охоплених війнами країн Африки і Близького Сходу. Основну увагу приділено аналізу передумов та причин міграційної кризи в Європі; механізмів формування та реалізації спільної міграційної політики Європейського Союзу.

Автори наголошують на необхідності проведення ґрунтовного та всебічного аналізу передумов, причин та перебігу міграційної кризи 2015–2019 рр. Йдеться про те, що трансформації в міграційній політиці багатьох держав у 2015–2016 рр. підтвердили гостру необхідність для ЄС у створенні загальних європейських механізмів захисту кордонів. Скромний прогрес уже помітний: у серпні 2016 р. Європарламент ухвалив нормативний акт про створення Європейської прикордонної та берегової охорони, одним із завдань якої, передбачених в установчих регулюваннях, є надання державам-членам необхідної підтримки, в тому числі, на прохання, координації або організації спільних операцій з повернення осіб, які незаконно перетинають кордон. На перспективу поставлено вирішення питань щодо розгляду заяв про надання притулку і переміщення біженців.

Таким чином, за останні два роки посткризового становища у Європі спостерігається скорочення кількості прибулих мігрантів, однак зберігається статистика надання притулку, адже навіть ті, хто прибули до Європи два-три роки тому, досі чекають на рішення, перебуваючи в таборах для біженців. Водночас у статті розглянуто зміну тенденцій щодо основних міграційних маршрутів. З'явився маршрут через Чорне море. Україна в цьому контексті розглядається як частина загального транзитного простору до ЄС і так звана буферна зона між ЄС та іншою частиною Євразійського континенту. Загалом за останні роки європейські інституції зробили чимало кроків назустріч врегулюванню проблеми з біженцями, проте багато питань ще потребують доопрацювання.

Ключові слова: міграційна криза, біженці, Європейський Союз, статистика, FRONTEX, ООН.

Yuliia PODRIEZ,

orcid.org/0000-0002-7402-5134

Ph. D. (History),

Associate Professor at the Department of History of Ukraine

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

(Sumy, Ukraine) *uliya.podriez@gmail.com*

Oleksandr ZHUKOV,

orcid.org/0000-0003-2592-7761

Ph. D. (History),

Senior Lecturer at the Department of World History,

International Relations and Methods of Teaching Historical Disciplines

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

(Sumy, Ukraine) *alexzhukov1728@gmail.com*

CURRENT STATUS AND PROSPECTS FOR RESOLVING THE PROBLEMS OF REFUGEES AND OTHER CATEGORIES OF MIGRANTS IN EUROPE

This article is devoted to the European migration crisis of 2015–2019, caused by the influx of migrants in Europe from the war-torn countries of Africa and the Middle East. The main attention is paid to the analysis of the preconditions

and causes of the migration crisis in Europe; mechanisms for the formation and implementation of a common migration policy of the European Union.

The authors note the need for a thorough and comprehensive analysis of the preconditions, causes and course of the migration crisis of 2015–2019 borders. Modest progress has already been made: in August 2016, the European Parliament adopted a regulation establishing the European Border and Coast Guard, one of the tasks of which is to provide the necessary support to Member States, including at the request, coordination or organization of joint operations to return persons crossing the border illegally. The issue of consideration of asylum applications and relocation of refugees is set for the future.

Thus, in the last two years of the post-crisis situation in Europe, there has been a reduction in the number of migrants, but the statistics of asylum remain, because even those who arrived in Europe two or three years ago are still waiting for a solution while in camps for refugees. At the same time, the article considers the change of tendencies concerning the main migration routes. A route across the Black Sea has appeared. Ukraine, in this context, is seen as part of the common transit space to the EU and the so-called buffer zone between the EU and the rest of the Eurasian continent. In general, in recent years European institutions have taken many steps to resolve the refugee problem, but many issues still need to be addressed.

Key words: migration crisis, refugees, European Union, statistics, FRONTEX, UN.

Постановка проблеми. Європейська міграційна криза стала одним із найбільших викликів для країн ЄС у XXI столітті. Наплив мільйонів біженців та економічних мігрантів у Європу з охопленою війною Сирії, а також Іраку, Афганістану, Лівії та інших країн Близького та Середнього Сходу й африканських країн спричинив справжню гуманітарну катастрофу, якої ще не знала Європа у своїй новітній історії.

Питання про те, як зупинити потік біженців, стало поштовхом до консолідації і водночас перетворилось на камінь спотикання для європейських країн. Об'єднана Європа виявилась не готовою до міграційної кризи такого масштабу. Сьогодні численні факти вказують на те, що саме міграційна криза 2015–2016 рр. виявила недоліки у функціонуванні Європейського Союзу як однієї з найбільш впливових регіональних організацій. Більш того, Європейська міграційна криза не вирішена, хоча її гострота значно зменшена порівняно з 2015–2016 рр.

У цьому сенсі покажемо те, що у липні 2019 р. навіть після чотирьох років кризи і десятків зустрічей високого рівня міністри внутрішніх справ країн Євросоюзу вкотре не змогли домовитися про спеціальний механізм розподілу прохачів притулку.

Аналіз досліджень та мета. Огляд наукових здобутків з цієї проблеми можна розпочати з проведення ґрунтовного та всебічного аналізу передумов, причин та перебігу міграційної кризи 2015–2019 рр., виявлення місця та ролі релігійного фактору у ній. Окремі науковці у своїх дослідженнях частково розкривають питання міграційної кризи (Малиновська, 2014; Чуенко, 2016; Юськів, 2016). На нашу думку, варто розширити їх огляд та розкрити доробки, мало відомі науковій спільноті.

Виклад основного матеріалу. Офіційна статистика УВКБ ООН говорить про те, що потік біженців у Європу значно зменшився протягом 2017–2018 рр. Так, відповідно до останнього звіту Управління Верховного комісара ООН у справах біженців щодо ситуації в Середземному морі, у

2017 р. було зафіксовано 172 301 прибулих морем, що вдвічі менше, ніж у 2016 р. На початок грудня 2018 р. ця цифра склала приблизно 111 830 осіб (Sea Arrivals in Europe (Jan – Dec 2016); UNHCR Mid-Year Trends 2015).

Традиційно за кількістю поданих заяв на притулок як у 2017, так і в 2018 рр. переважають сирійці, іракці та афганці. Щодо країн, які підтверджують подані заяви на притулок і приймають у себе біженців, статистика дещо різниться. У 2016 р. п'ятірку лідерів склали Німеччина (близько 50% усіх заяв), Італія, Франція, Австрія і Греція. У 2017 р. в цьому списку Австрію замінила Велика Британія, яка надала притулок 10 620 біженцям (у період із січня по квітень 2017 р.), а у 2018 р. до списку потрапила Іспанія.

Значні зміни у статистиці двох останніх років спостерігаються щодо національностей, що прибувають, та щодо країн, які першими «зустрічають» біженців із Середземного моря. У період кризи у 2015–2016 рр. найбільшу кількість біженців приймали в себе Італія та Греція. У 2016 р. ця цифра склала 181 436 осіб та 173 447 осіб відповідно. У 2018 р. ситуація змінилася докорінно: основну частину новоприбулих морем біженців прийняла на себе Іспанія, а саме 61 566 осіб із 111 830 осіб загалом. Серед національностей, які прибували до європейських берегів, основну частину склали гвінейці, марокканці і малійці, а вже потім сирійці, афганці та іракці. У 2017 р. найбільше прибуло громадян Нігерії (Mapped: The new back door route migrants are taking to reach Europe).

Така статистика свідчить про те, що відбулися зміни в міграційних потоках, які продовжують рухатися в напрямку Європи. Причинами таких змін є відносно затишшя війни в Сирії та, навпаки, активізація збройних конфліктів у країнах Африки.

Загострення міграційної кризи та її поступовий перехід у кризу політичну розпочалися наприкінці 2015 р., коли країни Вишеградської четвірки (Угорщина, Словаччина, Чехія і Польща) відмовилися від розселення на своїй території біженців

відповідно до встановлених Єврокомісією квот. Станом на кінець 2019 р. все ще не спостерігається помітного прогресу в питанні узгодженості політики держав-членів ЄС щодо розселення біженців на території Європи. Певна узгодженість є, але вона ситуативна. Відсутній універсальний діючий механізм щодо розселення новоприбулих мігрантів і біженців.

Міграційна криза 2015–2016 рр. підтвердила гостру необхідність для ЄС у створенні загальних європейських механізмів захисту кордонів. Скромний прогрес уже помітний: у серпні 2016 р. Європарламент ухвалив нормативний акт про створення Європейської прикордонної та берегової охорони (FRONTEX, реорганізований в новий орган з ширшими повноваженнями для більш ефективного подолання кризи біженців) (Frontex).

Оскільки FRONTEX є оперативним органом – інструментом Євросоюзу щодо забезпечення прикордонної безпеки, пріоритети у діяльності агенції визначаються на підставі аналізу ризиків у тих напрямках, що потребують найвищої уваги з точки зору незаконної міграції. За повідомленням Європейської Комісії, метою створення нового органу є інтегрований прикордонний менеджмент, що означає можливість залучення третіх країн, повернення мігрантів у країни їхнього походження, а також аналіз ризиків (Frontex).

Одним із завдань FRONTEX, передбачених в установчих регулюваннях, є надання державам-членам необхідної підтримки, в тому числі, на прохання, координації або організації спільних операцій з повернення. FRONTEX виступає як посередник, виконуючи координацію з різними національними органами, які хочуть взяти участь у спільному польоті повернення. Проте FRONTEX не наводить жодної інформації про окремі випадки репатріантів. Персональні дані, оброблювані агентством, не розголошуються (Frontex; Sea Arrivals in Europe (Jan – Dec 2016)).

Як відбувається процедура? Одна з країн-членів ЄС або країн Шенгенської зони бере на себе ініціативу організувати спільний політ повернення до певної країни та призначає літак для цієї мети. Країни призначення вибираються залежно від потреб (наявність нелегальних іммігрантів цієї національності, які отримали рішення про повернення).

Держава-організатор повідомляє FRONTEX інформацію щодо запланованого польоту, а саме кількість місць, наявних для інших учасників. FRONTEX відправляє цю інформацію іншим державам-членам. Іноді держава-член організації посилає передовий загін у країну. Завданнями передової групи є домовленість із місцевою

владою, надання інформації про репатріантів та інших подробиць висадки та оброблення по прибуттю. Репатріанти у супроводі ескорту (медичний персонал, відповідальний за супровід) сідають у літак до кінцевого пункту призначення (Regulation (EU) No. 604/2013, 2013).

Країна-організатор готує та здійснює нагляд за польотом відповідно до передового досвіду керівництва, підготовленого FRONTEX. Крім того, кожна держава-член, згідно із законом, зобов'язана мати систему моніторингу для забезпечення дотримання Хартії ЄС про основні права. Менеджер проекту FRONTEX завжди подорожує чартерним рейсом до країни. Його завдання включає переконання в тому, що спільна операція повернення здійснюється відповідно до Кодексу поведінки для зворотних рейсів, створеного FRONTEX (Frontex).

Спільні операції з повернення фінансує FRONTEX. Зазвичай витрати, повністю або частково покриті агенцією, включають вартість фрахту літака, витрати на проїзд і повернення. Витрати, що покриваються FRONTEX, можуть змінюватися також іншими джерелами фінансування (Frontex).

Окрім операцій із порятунку та повернення біженців, FRONTEX виконує низку систематичних досліджень щодо статистики незаконного перетину кордонів ЄС, шляхів міграції та основних тенденцій міграції.

На перспективу поставлено вирішення питань щодо розгляду заяв про надання притулку і переміщення біженців. Як уже зазначалось, Дублінська конвенція – основа для визначення того, яка країна несе відповідальність за прийом біженців, – перешкоджає солідарності між державами-членами ЄС, адже перекладає основний тягар відповідальності на країну першого в'їзду. В Конвенцію необхідно внести зміни, і дискусії щодо цього питання ведуться від початку виникнення кризи. Європейське рішення зараз розробляється в Греції, де Європейська агенція з підтримки держав-членів у галузі політики надання притулку (EASO) розглядає заяви про надання притулку, щоб допомогти заваленим роботою грецьким службам (Sea Arrivals in Europe (Jan – Dec 2016)).

Єдина європейська процедура надання притулку унеможливить пошук політичного притулку в різних країнах і відродить довіру між державами-учасницями.

Європейський Союз і весь світ мають приймати значну кількість біженців безпосередньо з прикордонних країн організовано і з належним рівнем безпеки. Це було би більш прийнятно для

громадськості, ніж безлад у системі прийому біженців, який існує досі. Так вважає значна частина євроскептиків (Відень застеріг Берлін, що не укладатиме угоду щодо біженців на шкоду Австрії; Проблема біженців в ЄС).

Якщо б ЄС взяв на себе зобов'язання щорічно приймати лише 300 тисяч біженців (і якщо б таке зобов'язання взяли на себе інші країни світу), більшість біженців розуміли б, що в них є досить високі шанси дістатися місця призначення. Тоді вони не будуть намагатися потрапити в Європу нелегально, адже це не дасть їм змоги отримати статус біженця.

Якщо умови в прикордонних країнах покращилися б завдяки отриманій допомозі, міграційної кризи б не було (проте залишилась би проблема економічної міграції), тобто наступним питанням, на яке має знайти відповідь ЄС сьогодні, є фінансування.

Європейському Союзу необхідно мінімум 30 мільярдів євро для реалізації комплексної стратегії щодо біженців. Ці кошти необхідні як всередині ЄС (для посилення кордонів і створення ефективних установ, які будуть займатися питаннями міграції; забезпечення належних умов для біженців; розроблення справедливих процедур з надання притулку і створення можливостей для інтеграції), так і за його межами (для підтримки країн, які приймають біженців, та збільшення кількості робочих місць в Африці і на Середньому Сході) (Чуєнко, 2016).

Хоча 30 мільярдів євро можуть видатися величезною сумою, її не можна порівнювати з політичними і гуманітарними наслідками та економічними втратами внаслідок затяжної кризи. Наприклад, існує реальна загроза розпаду Шенгенської зони, тобто відкритих внутрішніх кордонів у Європі. За оцінкою міжнародного фонду "Bertelsmann Foundation", відмова від Шенгену приведе до щорічної втрати Євросоюзом 47–140 млрд. євро ВВП (Юськів, 2016).

Деякі європейські лідери закликають до розроблення «плану Маршалла» для Африки. Це чудове прагнення. Однак насправді Європа далека від такого бачення. Після Другої світової війни США щорічно протягом чотирьох років інвестували 1,4% ВВП у відбудову Європи. Сьогодні інвестиції масштабу «плану Маршалла» склали б 270 мільярдів євро на рік протягом наступних чотирьох років, а це досить значні кошти, на виділення яких ніхто не погодиться.

ЄС має розробляти механізм для переміщення визнаних біженців всередині Європи. Такі програми повинні мати глибоке коріння в місцевих

громадах. Мери багатьох міст Європи виявили вражаючу готовність прийняти біженців, однак їхня ініціатива була знищена в зародку урядами країн.

Для розгляду цих та інших нагальних питань міграції у червні 2018 р. було скликано терміновий саміт ЄС у Брюсселі, в якому взяло участь 18 держав-членів ЄС (Єреміца).

Передумовою скликання саміту стали події неподалік італійського узбережжя. 11 червня Італія відмовилася прийняти судно "Aquarius" з 629 мігрантами на борту. У відповідь президент Франції Еммануель Макрон звинуватив новий італійський уряд у «цинізмі і безвідповідальності». Через це Міністерство закордонних справ Італії викликало на аудієнцію посла Франції в Італії. У відомстві назвали реакцію Парижа неприйнятною.

Раніше міністр внутрішніх справ Італії Маттео Сальвіні заявляв, що його країна має намір депортувати півмільйона нелегальних мігрантів. Це було передвиборною обіцянкою його партії (Єреміца).

Питання міграційної кризи, яке спричинило глибинні розколи усередині ЄС, стало причиною зібрання в Брюсселі у червні 2018 р. позачергового «міні-саміту» за участю шістнадцяти європейських держав. На саміті було зазначено, що зусилля європейців останніх двох років все ж таки сприяли суттєвому скороченню прибуття мігрантів до Європейської співдружності. З початку 2018 р. на територію співдружності потрапили лише 44 тисячі 347 мігрантів. Це менше за встановлений рекорд жовтня 2015 р., коли на території Греції лише за 5 днів опинилися 48 000 біженців (Єреміца).

Лідери держав-членів ЄС, які взяли участь у саміті, погодилися підтримати подальше посилення своїх зовнішніх кордонів та виділяти більше грошей країнам, з яких біженці відпливають до Європи. Однак вони все одно не змогли домовитися про те, як розподілити мігрантів, які вже прибули до Європи та просять про притулок у ЄС. Однак лідери досягли згоди щодо створення нових міграційних центрів у країнах ЄС на «добровільній» основі (Лідери ЄС досягли компромісу щодо біженців і продовжили санкції проти РФ; Саміт ЄС: обмежений оптимізм і довга ніч переговорів).

Згідно з текстом досягнутої угоди, ці центри будуть визначити, хто є справжніми біженцями, а хто – нелегальними мігрантами, яких повернуть. Однак поки незрозуміло, які країни добровільно сформують такі центри. Спільна угода також передбачає обмеження руху мігрантів між країнами Євросоюзу. Канцлер Німеччини Ангела Меркель прибула на саміт із позицією, що ЄС

потрібна масштабна угода щодо біженців, аби запобігти політичній кризі в її країні (Європейська міграційна криза; Єреміца).

Крім того, політики домовилися створити табір для біженців в одній з північно-африканських країн, щоб скоротити потік людей, що їдуть через Середземне море. Поки не озвучується, які країни готові приймати біженців і створити табори.

Наступним кроком у намаганні владнати наслідки міграційної кризи на міжнародному рівні стало підписання 10–11 грудня 2018 р. «Всесвітнього пакту про безпечну, впорядковану і регульовану міграцію» за ініціативи ООН. 34-сторінковий договір викладає загальний підхід до міжнародної міграції і містить 23 завдання, спрямованих на покращення організації потоків біженців та точніше визначення їхніх прав. Країни-учасниці погоджуються, наприклад, обмежувати тиск на країни з багатьма мігрантами та сприяти самозабезпеченню новоприбулих. Однак багато країн вважають цей пакт порушенням власного суверенітету (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration).

Ідея міграційного пакту виникла під час дебатів на Генеральній Асамблеї ООН у 2016 р. Їх результатом стала Нью-Йоркська декларація щодо біженців і мігрантів, у якій всі 193 країни ООН визнали, що у цій галузі необхідна тісніша міжнародна співпраця. Зокрема, країни, що погодили декларацію, пообіцяли поважати людську гідність, боротися з ксенофобією і підтримувати держави, що приймають велику кількість мігрантів (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration).

Німеччина також схвалила цю угоду. Її найважливішими аспектами у федеральному уряді вважають боротьбу з причинами міграції, нелегальною міграцією і захист прав людини. Після півторарічних перемов проект пакту винесли на голосування в ООН. Його підтримали 192 держави, за винятком лише США. Однак упродовж останніх місяців ще кілька держав заявили про відмову підписати міграційний пакт, а саме Австралія, Ізраїль, Домініканська республіка, а також низка країн ЄС, таких як Австрія, Болгарія, Словаччина, Польща, Угорщина і Чехія. У Бельгії це питання спричинило урядову кризу. Партія «Новий фламандський альянс» пригрозила вийти з урядової коаліції, якщо прем'єр-міністр поставить свій підпис під міграційним пактом ООН (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration; UNHCR Mid-Year Trends 2015).

У Німеччині Бундестаг після бурхливих дебатів висловився на підтримку документа. За відповідний проект резолюції, запропонований прав-

лячою у ФРН «великою коаліцією», 29 листопада проголосували 372 депутати, 153 були проти, 141 депутат утримався. Християнські демократи (ХДС/ХСС), соціал-демократи (СДПН), Зелені, Ліва партія і ліберали з ВДП захищали міграційний пакт ООН від критики з боку депутатів право-популістської партії «Альтернатива для Німеччини» (АдН), яка стверджувала, що угода завдасть «непоправної шкоди німецькому народові».

На своєму сайті АдН називає документ «прихованою програмою з переселення економічних мігрантів і втікачів від бідності», а австрійський канцлер Себастьян Курц (Sebastian Kurz) обґрунтовує намір утриматись від підписання пакту захистом національного суверенітету держави (Відень застеріг Берлін, що не укладатиме угоду щодо біженців на шкоду Австрії).

Однак експерти цих побоювань не поділяють. Міграційний пакт ООН «не відчинить двері необмеженій масовій міграції до Європи», як зазначають аналітики Німецького інституту політики в галузі розвитку (Deutsches Institut für Entwicklungspolitik). На їхню думку, документ скоріше є «тверезою оцінкою міграції – глобального явища, яке неможливо відвернути закриттям кордонів або виділенням додаткових кількох мільярдів євро на економічний розвиток» (Про що насправді йдеться у міграційному пакті ООН).

Крім того, цей документ є угодою кооперації, що не має юридично зобов'язальної сили і жодним чином не порушує суверенітет держав, які її схвалять. «Усвідомленням, що жодна держава самостійно не здатна впоратися з проблемами міграції, цей пакт сприяє міжнародній співпраці між усіма важливими гравцями, зайнятими міграційною проблематикою, і підтримує суверенітет держав і їх міжнародні зобов'язання», – йдеться у тексті документа (UNHCR Mid-Year Trends 2015).

За даними ООН, у світі близько 250 мільйонів людей, або 3% населення планети, залишили місце постійного проживання у пошуках кращого життя. Відповідно до дослідження компанії «McKinsey», на них припадає близько 10% світових обсягів виробництва. Міграційний пакт ООН стане «першою підготовленою під егідою ООН глобальною угодою між країнами, що стосуватиметься всіх аспектів міжнародної міграції», про що пише наукова служба німецького Бундестагу (UNHCR Mid-Year Trends 2015).

У Німеччині сподіваються на те, що міграційний пакт ООН сприятиме досягненню компромісів між країнами походження мігрантів, транзитними державами і країнами, до яких вони намагаються потрапити.

Україна є частиною загального транзитного простору до ЄС і так званою буферною зоною між ЄС та іншою частиною Євразійського континенту. Маючи близьке сусідство з державами-членами ЄС, Україна так чи інакше не може залишатися осторонь міграційної кризи (Малиновська, 2014: 34–35).

У 2017 р. на території України було зафіксовано близько 3 000 біженців із Сирії та Афганістану, які використали Україну як транзитну територію, намагаючись дістатися кордону з Угорщиною чи Словаччиною, а звідти – більш заможних країн Європи. За 2018 р. було виявлено 111 випадків незаконного перетину кордону біженцями з боку українського сухопутного кордону.

Щодо міграційних процесів загалом, то Україна є лідером за статистикою трудової міграції у державах Європейського Союзу. Дані, опубліковані 25 жовтня 2018 р. європейським статистичним відомством “Eurostat” у Люксембурзі, показали, що третина всіх первинних дозволів на перебування, виданих у 28 країнах ЄС протягом 2017 р., припадає на українців, сирійців і китайців. При цьому “Eurostat” вніс у статистику тільки тих, хто подав документи вперше або не робив цього більше півроку (Єреміца).

Більшість легальних мігрантів прибула з України, а саме 21% усіх іноземців, які отримали у 2017 р. в одній із країн ЄС посвідку на проживання або інший статус, що дозволяє перебування терміном від трьох місяців. З 662 тисяч українських мігрантів 88% приїхали працювати, при цьому переважно в Польщу. Польська влада видала в минулому році нові дозволи на перебування в країні понад 585 тисячам громадян України, що зробило Польщу лідером з прийому іноземців у ЄС (Єреміца).

Громадяни України також лідирують щодо отримання дозволів в Угорщині, Литві, Словач-

чині, Чехії та Естонії. Українці за минулий рік також увійшли в трійку лідерів у Болгарії, Данії, Латвії та Хорватії.

У кінці 2018 р. польська газета “Rzeczpospolita” писала, що у третьому кварталі 2018 р., за даними Фонду соціального страхування, кількість іноземців, які працюють легально, збільшилася в Польщі до 569 тисяч осіб, при цьому 426 тисяч із них є українцями (Фітисова, Солодько).

Висновки. Таким чином, за останні два роки посткризового становища у Європі спостерігається скорочення кількості прибулих мігрантів, однак зберігається статистика надання притулку, адже навіть ті, хто прибули до Європи 2–3 роки тому, досі чекають на рішення, перебуваючи в таборах для біженців. Спостерігається зміна тенденцій щодо основних міграційних маршрутів. З’явився маршрут через Чорне море.

Загалом за 2017–2018 рр. Європейські інституції зробили чимало кроків назустріч врегулюванню проблеми з біженцями, серед яких слід назвати створення Європейської прикордонної та берегової охорони (FRONTEX), укладення низки двосторонніх угод щодо переміщення біженців, обговорення нагальних питань на регіональному наднаціональному рівні (саміт у Брюсселі) та підписання першого всезагального документа у сфері міграції, а саме «Всесвітнього пакту про безпечну, впорядковану і регульовану міграцію» ООН.

Незважаючи на численні проблеми, які досі існують на території ЄС щодо біженців, європейські країни продовжують стимулювати трудову міграцію, створюючи певну статистику у загальних міграційних процесах на території регіону. Україна є частиною цього процесу, виконуючи роль транзитної зони для біженців, з одного боку, і країни-постачальника трудових ресурсів до країн Європи, з іншого боку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Відень застеріг Берлін, що не укладатиме угоду щодо біженців на шкоду Австрії. *Deutsche Welle* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2YANoNe>.
2. Європейська міграційна криза. *Вікіпедія* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2Dc9UcE>.
3. Єреміца В. Біженці шукають діри у кордонах ЄС, а у Брюсселі намагаються їх залатати. *Радіо «Свобода»* : вебсайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29333530.html>
4. Єреміца В. Міні-саміт ЄС: Криза мігрантів продовжує «сіяти розбрат» між європейцями. *Радіо «Свобода»* : вебсайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29317986.html>.
5. Лідери ЄС досягли компромісу щодо біженців і продовжили санкції проти РФ. *Дзеркало тижня* : вебсайт. URL: https://dt.ua/WORLD/lideri-yes-dosyagli-kompromisu-schodo-bizhenciv-i-prodovzhili-sankciyi-proti-rf-281869_.html.
6. Малиновська О. Міграційна політика Європейського Союзу: виклики та уроки для України : монографія. Київ : НІСД, 2014. 148 с.
7. Про що насправді йдеться у міграційному пакті ООН. *Deutsche Welle* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2DbYWUE>.
8. Проблема біженців в ЄС: Які варіанти пропонують євроскептики. URL: <https://ua.112.ua/statji/problema-bizhentsiv-v-yes-yaki-varianty-proponuiut-ievroskeptyky-383004.html>.
9. Саміт ЄС: обмежений оптимізм і довга ніч переговорів. *Deutsche Welle* : вебсайт. URL: <http://www.dw.com/uk/samit-esoberezhnij-optimizm-i-dovga-nich-perеговорiv/a-19126644>.

10. Фітісова А., Солодько А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. *Аналітичний центр CEDOS* : вебсайт. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>.
11. Чуенко В. Європейська криза біженців як найактуальніша проблема Європейського Союзу. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2016. № 8. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/4/46.pdf>.
12. Юськів Б. Криза міграційної системи Європейського Союзу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Міжнародні відносини*. 2016. № 2 (327). С. 48–54.
13. Frontex. *Wikipedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Frontex>.
14. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration. *UN*. URL: <http://undocs.org/en/A/CONF.231/3>.
15. Mapped: The new back door route migrants are taking to reach Europe. *Express*. URL: <https://www.express.co.uk/news/world/841925/migrants-EU-back-door-smugglers-people-traffickers-black-sea-new-route>.
16. Regulation (EU) No. 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person (recast). *Official Journal of the European Union*. 2013. L. 180. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0031:0059:EN:PDF>.
17. Sea Arrivals in Europe (Jan – Dec 2016). *UNHCR*. URL: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/53290>.
18. UNHCR Mid-Year Trends 2015. *United Nations High Commissioner for Refugees*. URL: http://cfo.gov.ph/~comfil/images/CFO_NEWS/unhcr2015report.pdf.

REFERENCES

1. Viden' zasterih Berlin, shcho ne ukkladatyme uhodu shchodo bizhentsiv na shkodu Avstriyi. [Vienna has warned Berlin that it will not conclude an agreement on refugees to the detriment of Austria]. *Deutsche Welle*: vebsayt. URL: <https://bit.ly/2YAHoNe> [in Ukrainian].
2. Yevropeys'ka mihratsiyna kryza. [European migration crisis]. *Vikipediya*: vebsayt. URL: <https://bit.ly/2Dc9UcE> [in Ukrainian].
3. Yeremitsa V. Bizhentsi shukayut' diry u kordonakh YES, a u Bryusseli namahayut'sya yikh zalataty. [Refugees are looking for holes in the EU's borders, and Brussels is trying to patch them up. Radio Liberty: website]. *Radio "Svoboda"*: vebsayt. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29333530.html> [in Ukrainian].
4. Yeremitsa V. Mini-samit YES: Kryza mihrantiv prodovzhuye "siyaty rozbrat" mizh yevropeytsyamy. [EU mini-summit: Migrant crisis continues to "sow discord" between Europeans. Radio Liberty]. *Radio "Svoboda"*: vebsayt. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29317986.html> [in Ukrainian].
5. Lidery YES dosyahly kompromisu shchodo bizhentsiv i prodovzhyly sanktsiyi proty RF. [EU leaders reached a compromise on refugees and extended sanctions against Russia]. *Dzerkalo tyzhnya*: vebsayt. URL: https://dt.ua/WORLD/lideri-yes-dosyagli-kompromisu-schodo-bizhenciv-i-prodovzhili-sanktsiyi-proti-rf-281869_.html [in Ukrainian].
6. Malynovs'ka O. Mihratsiyna polityka Yevropeys'koho soyuzu: vyklyky ta uroky dlya Ukrayiny: monohrafiya. [Migration policy of the European Union: challenges and lessons for Ukraine]. Kyiv: NISD, 2014. 148 s. [in Ukrainian].
7. Pro shcho naspravdi ydet'sya u mihratsiynomu pakti OON. *Deutsche Welle* : vebsayt. [What the UN Migration Pact is really about. *Deutsche Welle*: website]. URL: <https://bit.ly/2DbYWUE> [in Ukrainian].
8. Problema bizhentsiv v YES: Yaki varianty proponuyut' yevroskeptyky [The problem of refugees in the EU: What options do Eurosceptics offer]. URL: <https://ua.112.ua/statji/problema-bizhentsiv-v-yes-yaki-varianty-proponuiut-ievroskeptyky-383004.html> [in Ukrainian].
9. Samit YES: obmezheny optymizm i dovha nich perehovoriv. *Deutsche Welle*: vebsayt. [EU summit: limited optimism and a long night of negotiations. *Deutsche Welle*: website]. URL: <http://www.dw.com/en/Separate-Optimism-About-Optimism> [in Ukrainian].
10. Fitisova A., Solod'ko A. Mihratsiyna kryza v YES: statystyka ta analiz polityky. *Analitichnyy tsentr CEDOS* : vebsayt. [Migration crisis in the EU]. URL: <https://cedos.org.ua/en/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky> [in Ukrainian].
11. Chuyenko V. Yevropeys'ka kryza bizhentsiv yak nayaktual'nisha problema Yevropeys'koho Soyuzu. [The European refugee crisis as the most pressing problem of the European Union]. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2016. № 8. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/4/46.pdf> [in Ukrainian].
12. Yus'kiv B. Kryza mihratsiynoyi systemy Yevropeys'koho Soyuzu. [The crisis of the migration system of the European Union]. *Naukovy visnyk Shkhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu im. Lesi Ukrayinky. Ser. Mizhnarodni vidnosyny*. 2016. № 2 (327). S. 48–54 [in Ukrainian].
13. Frontex. *Wikipedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Frontex>.
14. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration. *UN*. URL: <http://undocs.org/en/A/CONF.231/3>.
15. Mapped: The new back door route migrants are taking to reach Europe. *Express*. URL: <https://www.express.co.uk/news/world/841925/migrants-EU-back-door-smugglers-people-traffickers-black-sea-new-route>.
16. Regulation (EU) No. 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person (recast). *Official Journal of the European Union*. 2013. L. 180. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0031:0059:EN:PDF>.
17. Sea Arrivals in Europe (Jan – Dec 2016). *UNHCR*. URL: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/53290>.
18. UNHCR Mid-Year Trends 2015. *United Nations High Commissioner for Refugees*. URL: http://cfo.gov.ph/~comfil/images/CFO_NEWS/unhcr2015report.pdf.